

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 151/2024-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], Točnica 141, zastúpeného ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA MIHÁLY & PARTNERS s.r.o., [REDAKOVANÉ], proti postupu Obvodného oddelenia Policajného zboru Lučenec v konaní vedenom pod ČVS: ORP-603/LC-LC-2023 a uznesení z 3. novembra 2023 a uznesení Okresnej prokuratúry Lučenec č. k. 2 Pv 265/23/6606-10 z 22. decembra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. januára 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, 2 a 3, čl. 47 ods. 2 a 3, čl. 50 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1, 2 a 3, čl. 40 ods. 2 a 3 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 2 a 3 písm. b) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaní vedenom obvodným oddelením ČVS: ORP-603/LC-LC-2023. Navrhuje, aby ústavný súd zrušil uznesenie ČVS: ORP-603/LC-LC-2023 z 3. novembra 2023 (ďalej len „uznesenie policajta“) a nadväzujúce uznesenie okresnej prokuratúry č. k. 2 Pv 265/23/6606-10 z 22. decembra 2023 (ďalej len „uznesenie prokuratúry“), vec vrátil obvodnému oddeleniu a aby mu priznal finančné zadosťučinenie a náhradu trov.

2. Uznesením policajta bol sťažovateľ obvinený z prečinu zanedbania povinnej výživy podľa § 207 ods. 1 Trestného zákona na tam uvedenom skutkovom základe. Proti uzneseniu podal sťažnosť, v ktorej v podstate namietal, že nebolo vykonané trestné oznámenie, čo svedčí o nezákonomnom postupe polície. K sťažnosti priložil fotografie spisu. Sťažnosť proti uzneseniu policajta bola uznesením prokuratúry podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietnutá ako nedôvodná.

3. Prokurátor zhrnul, že po vydaní uznesenia policajta bol spisový materiál predložený dozorujúcemu prokurátorovi, ktorý vykonal previerku 14. novembra 2023 a následne spis vrátil poverenému príslušníkovi s pokynom podľa § 230 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku. Fotografie z vyšetrovacieho spisu boli zachytené vlastným zariadením pri nazretí doň a s najväčšou pravdepodobnosťou ide o nedokonalosť vyhotovovania, pretože nie je možné viditeľne identifikovať spodný okraj listín, ktorý má pri sťažnostných argumentoch podstatný význam. Prokurátor to demonštroval na potvrdení z 1. augusta 2023 na č. 1. 4 vyšetrovacieho spisu, podľa ktorého rozdiel medzi predloženou fotografiou a skutočnou písomnosťou v spise predstavuje 2,1 cm na spodnom okraji listu, kde sa nachádzajú podpisy oznamovateľky. Zápisnica o trestnom oznámení bola spísaná na obvodnom oddelení 1. augusta 2023 o 13.45 h, a to s oznamovateľkou. Uznesenie policajta je v súlade so zákonom, v plnom rozsahu je potrebné sa s ním stotožniť. Z obsahu spisu považoval prokurátor doteraz za preukázané, že sťažovateľ sa dopustil skutku uvedeného vo výrokovej časti, konanie naplňa znaky uvedeného prečinu. Ostatný obsah spisu v tomto štádiu dokazuje, že sťažovateľ si neplnil svoju vyživovaciu povinnosť voči maloletej v plnej výške, ako mu bola povinnosť uložená označeným rozsudkom civilného súdu. Práve prebiehajúce trestné konanie je najvhodnejším prostredím, kde môže sťažovateľ predložiť návrhy na vykonanie dokazovania a aktívnym spôsobom preukázať, že k zaplateniu výživného došlo v celej výške, a tým prispieť k objasneniu trestnej činnosti. Až následne dôjde k ustáleniu, či došlo k uhradeniu výživného v prospech poškodenej a v akej výške. Systém platenia výživného zo strany sťažovateľa je podľa prokurátora prinajmenšom neštandardný, pretože ide o variant rôznych spôsobov či čiastkových úhrad, kde takto nastavený systém celú situáciu do značnej miery robí neprehľadnou.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Zápisnica o trestnom oznámení ani potvrdenie o podaní tohto oznámenia z 1. augusta 2023 neboli riadne podpísané oznamovateľkou, čo je v rozpore s § 59 Trestného poriadku. Uznesenie prokuratúry je nezákonné a protiústavné, rovnako ako postup orgánov činných v trestnom konaní. Okolnosti uvedené na s. 2 (predposledný odsek) a s. 3 (tretí odsek) uznesenia prokuratúry sú v rozpore s poskytnutým prvopisom ČVS: ORP-603/LC-LC-2023 z nazretia do vyšetrovacieho spisu 24. novembra 2023.

5. Mohli nastať dve situácie: (i) poverený príslušník a dozorujúci prokurátor mali k dispozícii inú verziu spisu ako obhajoba 24. novembra 2023, (ii) k podpisom na trestnom oznámení a potvrdení o takomto podaní došlo dodatočne po 24. novembri 2023. Obe situácie sú nezákonné a protiústavné. Je rozporuplné a ústavne nekonformné, že je sťažovateľovi umožnené nahliadnuť do vyšetrovacieho spisu, ktorého obsah je však iný ako ten, s ktorým pracuje poverený príslušník a dozorujúci prokurátor, čo má vážne následky pri obhajobe klienta. Uvedené rozhodnutia sú arbitrárne a v rozpore s označenými článkami. Prokurátor v uznesení prezumuje vinu sťažovateľa v rozpore s čl. 50 ods. 2 ústavy.

6. Na základe uvedených pochybení sťažovateľ žiada nariadiť aj odklad vykonateľnosti uznesenia policajta a uznesenia prokuratúry a navrhuje zároveň vydať dočasné opatrenie nevykonávať v uvedenej trestnej veci žiadne úkony do právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a popri zisťovaní, či obsahuje zákonom požadované náležitosti, skúmal, či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

8. Ústavný súd zistil nedostatok náležitostí návrhu, pretože predložené plnomocenstvo je nedostatočne špecifikované. Udelené je všeobecne na „*spísanie a podanie Ústavnej sťažnosti v zmysle článku 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a na zastupovanie v konaní pred Ústavným súdom SR*“ bez akéhokoľvek konkrétnejšieho označenia.

9. Odôvodnenie ústavnej sťažnosti nie je v súlade s jej petitom. Sťažovateľ v petite sťažnosti navrhuje vysloviť porušenie označených práv len postupom obvodného oddelenia. Zrušiť však navrhuje uznesenie policajta aj uznesenie prokuratúry. Podľa návrhu petitu sa nedomáha vyslovenia porušenia označených práv rozhodnutím okresnej prokuratúry, iba jeho zrušenia. Z odôvodnenia ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ namieta porušenie práv uvedených už v bode 1 aj uznesením prokuratúry. Tieto nedostatky sú odstrániteľné postupom podľa § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

10. Ústavný súd vyhodnotil, že nie je potrebné vyzývať sťažovateľa na odstránenie nedostatkov. Za určitých okolností môžu totiž pri zistení nedostatkov podania prevážiť hľadiská procesnej efektívnosti a rýchlosti konania a ústavný súd rozhodne o podanej sťažnosti aj bez odstránenia jej nedostatkov. Je to tak v prípade, keď ústavný súd dospeje k záveru, že ani doplnenie sťažnosti by za žiadnych okolností nebolo spôsobilé privodiť sťažovateľovi úspech pri predbežnom prerokovaní jeho sťažnosti. Takýmto prípadom je aj táto ústavná sťažnosť sťažovateľa.

III.1. K porušeniu označených práv uznesením policajta:

11. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv a slobôd je založená na princípe subsidiarity. Princíp subsidiarity znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať iba tými ústavnými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Z podstaty tejto ústavnej konštrukcie nepochybne vyplýva, že predmetom ústavného prieskumu zo strany ústavného súdu môže byť (v zásade) len také rozhodnutie, prípadne postup orgánu verejnej moci, proti ktorom už sťažovateľ v danom prípade nemá k dispozícii žiaden účinný prostriedok nápravy v zmysle § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (m. m. III ÚS 227/2016, II. ÚS 187/2012, II. ÚS 356/2016 a I. ÚS 665/2016).

12. Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže, resp. mohol domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred inými orgánmi verejnej moci, musí takúto ústavnú sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

13. Sťažovateľ namieta, že k porušeniu označených práv došlo (aj) uznesením policajta, ktorým mu bolo vznesené obvinenie. Sťažovateľ mal právo podať proti uzneseniu policajta sťažnosť ako riadny opravný prostriedok (čo aj využil), o ktorej bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť prokurátor vykonávajúci dozor nad zachovávaním zákonnosti v prípravnom konaní [§ 190 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku]. Právomoc prokurátora rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľa tak za daných okolností vylučuje právomoc ústavného súdu preskúmať napadnuté uznesenie policajta. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

III.2. K porušeniu označených práv uznesením prokuratúry:

14. Vo všeobecnosti možno uviesť, že platná právna úprava trestného konania umožňuje sťažovateľovi ako obvinenému a prípadne aj v ďalšom štádiu trestného konania (po eventuálnom podaní obžaloby) ako obžalovanému právne účinným spôsobom namietat' porušenie základných práv a slobôd garantovaných ústavou vrátane nimi označených práv (m. m. I. ÚS 107/2022). Procesné záruky zabezpečujúce zákonnosť postupu orgánov činných v trestnom konaní a všeobecných súdov (prípadne ochranu pred jej porušením) pritom vyplývajú z II. časti (predsúdne konanie) tretej hlavy prvého dielu (dozor prokurátora), ako aj III. časti (súdne konanie) druhej hlavy (preskúmanie a predbežné prejednanie obžaloby), prípadne šiestej hlavy (odvolanie a konanie o ňom) alebo ôsmej hlavy (mimoriadne opravné prostriedky) Trestného poriadku (m. m. I. ÚS 756/2016, I. ÚS 619/2016, IV. ÚS 612/2018). Mimoriadnym opravným prostriedkom proti rozhodnutiam prokurátorov a policajtov v prípravnom konaní je zrušenie právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní podľa § 363 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorého generálny prokurátor môže zrušiť právoplatné rozhodnutie prokurátora alebo policajta, ak takým rozhodnutím alebo v konaní, ktoré mu predchádzalo, bol porušený zákon. Trestný poriadok využitie tohto mimoriadneho postupu generálneho prokurátora limituje tým, že podľa § 364 ods. 1 písm. a) a b) Trestného poriadku návrh na tento postup môže obvinený vo svoj prospech a v jeho prospech osoby, ktoré by mohli podať v jeho prospech odvolanie, podať do troch mesiacov od právoplatnosti napadnutého rozhodnutia.

15. Možné porušenie základného práva na inú právnu ochranu, ktoré patrí obvinenému v predsúdnom trestnom konaní (ako aj porušenie s dotknutým právom ostatných vecne súvisiacich základných práv), je v reťazci subsidiarity preskúmané (okrem samotného predsúdneho konania, kde je jeho garantom prokurátor) prostredníctvom korekčných procesných mechanizmov v súdnom konaní (teda využitím práva na súdnu ochranu), keď k uznaniu viny zo spáchania trestného činu môže dôjsť len súdom. Taká právomoc predchádza právomoci ústavného súdu s výnimkami odňatia osobnej slobody väzbou, prípadne generálneho majetkovo-invazívneho opatrenia (zaistenie majetku obvineného), resp. prieskumu porušenia základných práv rozhodnutiami a opatreniami v trestnom konaní proti osobám, ktoré nie sú v tomto konaní obvinenými (ani v naostatok uvedenom prípade by však prieskum ústavného súdu zásadne nemal zasahovať do podstaty vzneseného obvinenia,

o ktorom dosiaľ nebolo právoplatne rozhodnuté, resp. neboli vyčerpané zákonné prostriedky priznané obvinenému zákonom na ochranu jeho základných práv a slobôd). Ústavný súd totiž v trestnom konaní nenahrádza procesné postavenie prokurátora, sudcu pre prípravné konanie ani všeobecného súdu v trestnoprocesnej inštančnej postupnosti rozhodovania súdov (m. m. IV. ÚS 80/2022).

16. Sťažovateľ nijako nereflektuje na skutočnosť, že ako obvinený môže proti uzneseniu prokuratúry podať návrh na zrušenie právoplatného rozhodnutia v prípravnom konaní podľa § 364 ods. 1 Trestného poriadku. Sťažovateľ aj vo vzťahu k uzneseniu prokuratúry mal k dispozícii účinný prostriedok nápravy (vo forme mimoriadneho opravného prostriedku) priznaný zákonom na ochranu jeho označených práv podľa ústavy, listiny a dohovoru, ktorý nevyužil a o ktorom bol oprávnený a povinný rozhodnúť orgán verejnej moci (generálny prokurátor), ktorého právomoc predchádza právomoci ústavného súdu.

17. Vzhľadom na uvedené ústavný súd identifikoval prítomnosť dôvodu na odmietnutie sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti z dôvodu neprípustnosti podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

18. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal, keďže ich posudzovanie je viazané na vyslovenie porušenia označených práv a slobôd, k čomu v tomto prípade nedošlo. Ústavný súd sa preto vecne nezaoberal návrhom sťažovateľa na odklad vykonateľnosti a vydanie dočasného opatrenia, keďže pozitívne rozhodnutie o takomto návrhu prichádza do úvahy len vtedy, ak ústavný súd prijme ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. marca 2024

Libor Duľa
predseda senátu